

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента
Сщук Ольги Михайлівни на дисертацію Маркіної Ани Миколаївни
«Адміністративно-правове регулювання надання
медичних послуг в Україні», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук зі спеціальністю 12.00.07 – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Ступінь актуальності обраної теми

Через прязму низької тривалості життя, стрімкого поширення Сніду, туберкульозу та інших важких хвороб, зниження рівня народжуваності, високого рівня смертності проблематика адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні особливо актуальною.

Слід також наголосити, що з наявністю численних проблем у цій сфері, з незадовільним функціонуванням системи охорони здоров'я населення погоджуються всі та стикнувся майже кожний. Усі констатують необхідність їх вирішення, проте до даної проблематики слід підходити комплексно, разом із появою висококваліфікованих кадрів у цій сфері, викоріненням корупції тощо.

У такому разі питання підвищення доступності та якості надання медичних послуг, запровадження професійного менеджменту, доступності ліків стають питаннями приватного права, а проблематика соціального медичного страхування та справедливого розподілу державних і комунальних коштів, виділених на охорону здоров'я, моніторинг та аналіз здоров'я, доступності та ефективності публічної медичної допомоги визначаються нормами адміністративного права.

Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертації на тему «Адміністративно-правове регулювання надання

медичних послуг в Україні», що в умовах не якісного забезпечення прав та свобод громадян є комплексним та вагомим науковим дослідженням.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структура повністю відповідає цілям і задачам дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань. Структурно дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які викладає здобувачем на захист, мають відповідний ступінь наукової новизни. Підґрунтям цих обґрунтованих та достовірних висновків, які доповнюють існуючі позиції науковців або повному надають вирішення існуючих проблем.

Слід відзначити обґрунтованість наведених дисертанткою висновків, які базуються на грамотному використанні сукупності методів і прийомів наукового пізнання. Досягнення поставленої мети було здійснено за допомогою загальнонаукових і спеціальних методів наукового дослідження. Усі методи використано у взаємному зв'язку та органічно поєднано один з одним.

Діалектичний метод наукового пізнання дозволив виявити засадничі наукові положення й основоположні висновки, що поширюються на суб'єктів надання медичних послуг і шляхом їх критичного опанування в умовах суперечностей і заперечень узагальнити й описати принципи настання

медичних послуг, також цей метод дозволив розкрити природу медичної послуги як об'єкта адміністративно-правових відносин (підрозділи 1.1, 1.2).

Метод дедукції було використано під час розкриття спеціальних чинників дослідження, виходячи з більш загальних конструкцій (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). Одночасно за допомогою методу індукції вдалося шляхом аналізу численних однотипних чинників прийти до новітніх якісних концептуальних узагальнень (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1).

Методи аналізу й синтезу знайшли широке використання в усіх розділах дисертації, коли на основі ретрибованих положень, які було розкладено на одиничні юридичні елементарні складові, було сформовано новітні наукові положення з відмінною від материнської основи якістю (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1).

Формально-догматичний метод наукового пізнання використовувався майже в усіх підрозділах дисертації для з'ясування «чистого» змісту норм адміністративного права, без зв'язку їх з іншими соціальними чинниками (підрозділи 1.1, 1.3, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1).

Соціологічний метод дозволив провести й обробити результати власного соціологічного опитування (додаток Б до дисертації). Метод порівняльного правознавства забезпечив здійснення компаративістичної характеристики ефективного зарубіжного досвіду (підрозділ 3.1). Методи правового прогнозування, законотворчості та підзаконної правотворчості стали незамінними при формуванні змін і доповнень до чинного законодавства (підрозділ 3.2).

Висновки та пропозиції було сформульовано дисертанткою Маркіною А.М. на підставі наукових праць національних і зарубіжних науковців у галузі теорії держави і права, адміністративного і фінансового права, філософії права, конституційного права, порівняльного правознавства.

Справляє позитивне враження джерельна база роботи, крім того, включені до списку використаної літератури, насамперед зарубіжної,

свідчать про ґрунтовне опрацювання проблеми, і високий рівень наукової підготовки дисертантки, її наукову зрілість.

У вступі здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, надано відомості щодо їх упровадження та апробації, а також щодо кількості публікацій, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження.

У розділі 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг» є три підрозділи, у яких окреслено межі дослідження, виявлено й описано принципи і стандарти надання медичних послуг та уточнено категорійний апарат.

Розділ 2 «Механізм адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні» складається з трьох підрозділів, які присвячені з'ясуванню системи засад та адміністративного інструментарію надання медичних послуг в Україні.

У розділі 3 «Удосконалення адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг», що складається з двох підрозділів розкрито ефективний зарубіжний досвід надання медичних послуг у деяких зарубіжних країнах і сформуовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід надання медичних послуг» матеріал присвячено компаратвістичному аналізу надання медичних послуг у деяких зарубіжних країнах.

У підрозділі 3.2 «Удосконалення адміністративного законодавства у сфері надання медичних послуг в Україні» запропоновано конкретні зміни й доповнення до чинного законодавства щодо підвищення ефективності, доступності та якості надання медичних послуг у медичних закладах України.

Завершується робота досить розгорнутими висновками, у яких здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні, що втілилось у відповідну теорію, яка розв'язує важливу науково-прикладну проблему в галузі адміністративного права й може бути використана з метою покращення медичної сфери нашого суспільства в цілому.

Виходячи з аналізу основної частини дисертації, мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

3. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Визначення особливостей адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні має важливе теоретичне та практичне значення. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони використовуються та можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– правотворчості – щодо вдосконалення чинного законодавства в питаннях адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні (додаток В до дисертації);

– правозастосовній діяльності – щодо покращення адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні (акт упровадження Національного інституту раку);

– навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право України», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (акт

упровадження Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»).

4. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Опівнюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну.

По-перше, дисертацією уперше сформовано принципи гарантованого надання медичних послуг особам у межах державних, комунальних або/та приватних програм як системи засадничої відповідальності державних, комунальних і приватних закладів за доступність і якість медичних послуг, що фінансуються в межах цих програм, при покладенні фінансового тягара оплати медичних послуг за їх межами на страхового суб'єкта, а у приватних медичних закладах – також і на споживача медичних послуг.

По-друге, автором з'ясовано та удосконалено наукове розуміння медичної послуги як об'єкта адміністративно-правових відносин у галузі охорони здоров'я, як найвищого соціального блага (життя і здоров'я людини), які забезпечуються ліцензованими суб'єктами надання медичних послуг шляхом профілактики, діагностики, лікування та реабілітації у зв'язку із хворобами, травмами, отруєнням і патологічними станами, вагітністю та пологами.

По-третє, цінним в теоретичному та прикладному аспектах є виявлення наукових положень щодо адміністративної відповідальності у сфері надання медичних послуг як обов'язку особи, яка порушила встановлений нормативно-правовими актами порядок надання медичних послуг, понести позбавлення організаційного або/та матеріального характеру, передбачені санкціями норм адміністративного права, з метою відновлення порушеного фізичного і психічного здоров'я особи, яка постраждала в результаті правопорушення і недопущення здійснення таких дій у подальшому.

По-четверте, слід також наголосити, що авторка досить удачно визначає положення в аспектах удосконалення механізм адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні як сукупності засад та адміністративного інструментарію, яким користується публічна адміністрація під час упровадження процесу впорядкування суспільних відносин, що виникають, змінюються чи припиняються у сфері надання матеріальних чи нематеріальних благ, пов'язаних із покращенням фізичного і психічного здоров'я населення (різних різновидів медичної допомоги), як одиничному отримувачу, так і необмеженому колу споживачів з метою забезпечення в кінцевому рахунку корисного лікувального ефекту.

Отже, елементи наукової роботи сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертації відображено в семи наукових статтях, п'ять з яких опубліковано в наукових фахових виданнях України, дві – в іноземних наукових періодичних виданнях, три – тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднювалися й обговорювалися на трьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та виклики сьогодення» (м. Запоріжжя, 22-23 липня 2016 р.), «Перспективи розвитку міжбюджетних трансфертів у зв'язку з децентралізацією влади» (м. Харків, 17-18 лютого 2017 р.), «Публічна адміністрація в сфері регулювання надання медичних послуг в Україні» (м. Київ, 12-13 травня 2017 р.).

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження

наукових ступенів. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертанта, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер. Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

6. Дискусійні положення і зауваження по дисертації

1. На сторінці 35 дисертаційного дослідження слід розширити бачення поняття «медична послуга» з адміністративної точки зору.

2. Авторка не достатньо обґрунтовує позицію, класифікаційних аспектів принципів надання медичних послуг (сторінки 53-57).

3. На сторінці 88 дисертаційного дослідження Маркіна А.М. ознаками механізму адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні є такі: 1) уявляється як певна сукупність різноманітного адміністративного інструментарію та правових засад; 2) ним користується публічна адміністрація; 3) його метою є впровадження процесу упорядкування суспільних відносин; 4) діє в площині суспільних відносин, що виникають, змінюються чи припиняються у процесі надання матеріальних чи нематеріальних благ, пов'язаних із покращенням фізичного і психічного здоров'я населення; 5) з його допомогою визначається поведінка суб'єктів цих відносин. Бажане було б проаналізувати ці ознаки більш

детальніше, зазначити хоча б невеликий обсяг теоретичного матеріалу по кожній ознаці.

4. Медичний колекс України мусить урегульовувати наявні корупційні схеми сертифікації та ліцензування медичних засобів, які в кінцевому рахунку через фармацевтичних представників потрапляють до пацієнтів (або унеможливорюється постачання необхідних препаратів споживачу через бюрократизацію чинних процедур), зокрема: процедури виправлення та попередження вчинення помилок при здійсненні такої діяльності; створення уніфікованих вимог до особи, яка бажає отримати відповідну ліцензію. Некоректне формулювання міститься на сторінці 170 дисертаційного дослідження, воно наведене вище.

5. У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід надання медичних послуг у країнах з різними моделями фінансування охорони здоров'я» слід було б навести більше позитивних прикладів, які можна застосовувати в Україні. Хоча по тексту дисертації вони є, але можна було б їх збільшити. Від цього дисертаційне дослідження тільки б покращилося та було б краще підтриманим з точки зору практики.

6. В висновках до розділу 3, а саме у висновку номер 5, доведено, що для реформування охорони здоров'я в Україні та підвищення якості надання медичних послуг слід орієнтуватись на досвід західних та європейських країн, використовуючи його в обраній моделі фінансування аналізованої галузі, з урахуванням політичних, економічних, соціальних та екологічних показників і спроможностей вищої країни (сторінка 177). Так, участь громадськості в розробленні та реалізації державної політики у сфері надання медичних послуг має бути найпріоритетнішим аспектом побудови системи охорони здоров'я. Я б порадила особисто приділяти аспектам «участі громадськості» у аналізованій сфері більшу роль.

7. Висновки

Дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правове регулювання надання медичних послуг в Україні» виконана вперше і ґрунтовно існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права і процесу. Вона розв'язує досить цікаве завдання: адміністративно-правове регулювання надання медичних послуг в Україні. Структура дисертаційного дослідження є досить вдалою. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам МОН.

Отже, дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правове регулювання надання медичних послуг в Україні», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор – Маркіна Анна Миколаївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –
доцент кафедри адміністративного і господарського права
та правоохоронної діяльності
Херсонського державного університету,
доктор юридичних наук, доцент

О.М. Єшук

Підпис: *Єшук О.М.*
Голова комісії: *Маркіна А.*

